

**Informacja o strukturze wydatków oraz gospodarce
środkami Funduszu Pracy
na realizację zadań z zakresu aktywnej polityki rynku pracy
w województwie pomorskim w 2009 r.**

1. Struktura środków Funduszu Pracy (FP) na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2009 r. realizowanych przez powiatowe urzędy pracy (PUP) w województwie pomorskim.

1.1. Środki FP ogółem w województwie pomorskim

W roku 2009 decyzją Ministra Pracy i Polityki Społecznej (MPiPS) wysokość środków FP przeznaczonych na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej, wynosiła **142 776, 1 tys. zł.** *Ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późn. zm. cyt. dalej „Ustawy o promocji zatrudnienia”) oraz *Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2008 r. w sprawie algorytmu ustalania kwot środków Funduszu Pracy na finansowanie zadań w województwie* (Dz.U. Nr 18, poz. 114) 50% tych środków (**71 388,1 tys. zł**) zostało przeznaczone na zadania realizowane przez samorządy powiatowe, a kolejne 50% (**71 388,0 tys. zł**) na działania inicjowane przez samorząd województwa z tego **16 388,1 tys. zł** na realizację programów regionalnych.

Dodatkowo z rezerwy MPiPS pozyskana została kwota dla województwa w wysokości **69 648,2 tys. zł.**

Łącznie na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w województwie pomorskim przeznaczono **212 424,3 tys. zł** z FP.

1.2. Środki FP na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej będące w dyspozycji samorządów powiatowych

Kwota FP w wysokości 71 388,1 tys. zł przeznaczona na zadania **realizowane przez samorządy powiatowe** podzielona została algorytmem zgodnie z „*Kryteriami podziału środków Funduszu Pracy na finansowanie przez samorządy powiatowe województwa pomorskiego programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej oraz innych fakultatywnych zadań na lata 2008-2013*” przyjętymi Uchwałą nr 212/XII/2007 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 września 2007 roku, zmienionej Uchwałą nr 317/XIX/2008 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25 lutego 2008 r. Podział stanowił podstawę do wyznaczenia przez MPiPS indywidualnych limitów (wyjściowych) dla poszczególnych samorządów powiatowych.

1.3. Środki FP na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej będące w dyspozycji samorządu województwa

Kwota FP w wysokości **71 388,0 tys. zł** przeznaczona na działania inicjowane przez samorząd województwa została podzielona zgodnie z uchwałami Zarządu Województwa Pomorskiego:

- **54 999,9 tys. zł** – na realizację Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki – Działanie 6.1.3 Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych (uchwała nr 161/184/09 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 17 lutego 2009 r.);
- **12 811,43 tys. zł** – na realizację Regionalnego Programu „Przedsiębiorczy Pomorzanin” (uchwała Zarządu Województwa Pomorskiego nr 217/189/09 z 3 marca 2009 r. oraz zmieniająca nr 1544/274/09 z 15 grudnia 2009 r.);
- **3 576,67 tys. zł** – na realizację Wojewódzkiego Programu Wspierającego Rozwój Gospodarczy i Tworzenie Miejsc Pracy w Oparciu o Wykorzystanie Tradycji i Zasobów Przyrodniczych Regionu – GRYF VIII edycja (uchwała Zarządu Województwa Pomorskiego nr 161/184/09 z 17 lutego 2009 r. oraz zmieniająca nr 1545/274/09 z 15 grudnia 2009 r.).

1.4. Dodatkowe środki FP pozyskane z rezerwy będącej w dyspozycji MPiPS na realizację programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej

W 2009 r. Samorząd Województwa Pomorskiego oraz powiaty województwa pomorskiego pozyskały z rezerwy MPiPS dodatkowe środki FP na realizację programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w wysokości **69 648,2 tys. zł**, w tym:

- **7 503,7 tys. zł** - na programy na rzecz osób bezrobotnych, zwolnionych z pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, związanych z trudnościami gospodarczymi lub niewypłacalnością pracodawcy w warunkach kryzysu finansowego;
- **15 407,2 tys. zł** – na programy aktywizacji zawodowej osób do 30 roku życia;
- **10 063,5 tys. zł** – na programy na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej osób w wieku 45/50 plus ,
- **28 454,6 tys. zł** – na programy zwiększające rozwój małej i średniej przedsiębiorczości
- **900,0 tys. zł** - na programy aktywizacji osób bezrobotnych na terenach, na których miały miejsce klęski żywiołowe oraz inne zdarzenia nieprzewidywalne
- **7 319, 2 tys. zł** –na realizację programów lokalnych zgłaszanych przez PUP.

2. Racjonalność gospodarowania środkami FP w województwie pomorskim

2.1. Wydatki FP poniesione przez PUP - ogółem w 2009 r.

Ogółem wydatki FP poniesione przez PUP w województwie pomorskim w 2009 r. wynosiły 406 403,2 tys. zł z tego:

- **52 %** tj. 211 408,9 tys. zł – środki na rzecz finansowania programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej;
- **43 %** tj. 175 881,6 tys. zł – zasiłki dla bezrobotnych w tym: składki na ubezpieczenia społeczne, świadczenia za poszukujących pracy zagranicą, wypłacone cudzoziemcom z UE;
- **5 %** tj. 19 112,7 tys. zł – pozostałe wydatki (do których należą m.in. koszty systemu informatycznego, dodatki aktywizacyjne, koszty wezwań, zawiadomień, przekazywania świadczeń itp.)

Wydatki z FP zrealizowane przez PUP województwa pomorskiego w 2009 r. wyniosły 406 403,2 tys. zł i były wyższe o 93 435,1 tys. zł, tj. o 29,9% od wydatków poniesionych w roku poprzednim (w 2008 r. wydatki wyniosły 312 968,1 tys. zł). Zwiększenie wydatków wynikało przede wszystkim ze wzrostu wydatków na zasiłki dla osób bezrobotnych oraz na programy na rzecz promocji zatrudnienia.

Wydatki na zasiłki zwiększyły się ze 115 889,2 tys. zł w 2008 r. do 175 881,6 w roku 2009, tj. o 59 992,4 tys. zł (**o 51,8%**). Wyższy poziom wydatków na zasiłki dla bezrobotnych spowodowany był przede wszystkim wzrostem liczby bezrobotnych posiadających prawo do zasiłku. Według stanu na 31 grudnia 2009 r. prawo do zasiłku posiadały 24 303 osoby bezrobotne, w tym samym okresie roku poprzedniego - 15 887 osób. W roku 2009 liczba osób posiadających prawo do zasiłku zwiększyła się o 8 416 osób, tj. o 53,0% (przy ogólnym wzroście liczby bezrobotnych o 47,9%).

Znacznemu **zwiększeniu uległy także wydatki na programy na rzecz promocji zatrudnienia** ze 179 452,3 tys. zł w 2008 r. do 211 408,9 tys. zł w roku 2009 r., tj. o 31 956,6 tys. zł (**o 17,8%**). Na wzrost wydatków ogółem wpłynął również wzrost o 1 573,7 tys. zł (o 8,0%) wydatków zawartych w pozycji pozostałe wydatki.

Zmiany w wielkości wydatków z FP zrealizowanych przez PUP w województwie pomorskim w 2009 r., wpłynęły na strukturę udziału tych wydatków w porównaniu do roku poprzedniego.

Udział wydatków przeznaczonych na zasiłki dla bezrobotnych zwiększył się z 36,8% w 2008 r. do 43,0% w 2009 r., tj. o 6,2 pkt proc.

Zmniejszeniu o 5,2 pkt proc. uległ udział wydatków na programy na rzecz promocji zatrudnienia z 56,9% w 2008 r. do 51,7% w 2009 r.

Nieznacznie zmniejszył się również udział wydatków ujętych w pozycji pozostałe wydatki z 6,3% w 2008 r. do 5,2% w 2009 r.

Główną przyczyną zmian w strukturze wydatków z FP w 2009 r. było pogorszenie sytuacji gospodarczej w kraju i w regionie, co miało negatywny wpływ na pomorski rynek pracy. Wzrost bezrobocia o 32,5 tys. osób (o 47,9%) w ciągu roku wpłynął zarówno na wielkość wydatków na zasiłki dla osób bezrobotnych, jak i na programy aktywizujące napływających bezrobotnych

Na wzrost wydatków (na aktywne programy na rzecz promocji zatrudnienia) wpłynęła także nowelizacja w grudniu 2008 r. ustawy o promocji zatrudnienia zwiększająca kwoty wsparcia osób bezrobotnych w części instrumentów rynku pracy takich jak stypendia, dofinansowanie wyposażenia miejsca pracy czy podjęcia działalności gospodarczej. Nowelizacja umożliwiła również objęcie finansowym wsparciem z FP także niektórych kategorii osób poszukujących pracy (które dotychczas nie miały takiej możliwości).

2.2. Wydatki FP poniesione przez PUP – w podziale na poszczególne programy na rzecz promocji zatrudnienia bezrobotnych¹:

1. Środki na podjęcie działalności gospodarczej – 64 085,9 tys. zł, (30,3% udziału w wydatkach ogółem);

¹ kwota nie obejmuje kosztów przejazdu, zakwaterowania i żywienia; badań bezrobotnych oraz innych wydatków na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu przewidziane w ustawie

2. Staże – 48 979,0 (23,2%);
3. Refundacja kosztów wyposażenia i doposażenia stanowisk pracy – 34 078,7 tys. zł, (16,1%);
4. Szkolenia (w tym: dodatki szkoleniowe, stypendia za okres szkolenia, kwoty należne instytucjom szkoleniowym, koszty szkolenia refundowane pracodawcom, pożyczki szkoleniowe, koszty studiów podyplomowych, koszty egzaminów i uzyskania licencji, inne) – 32 923,5 tys. zł (15,6%);
5. Prace interwencyjne – 13 722,5 tys. zł, (6,5%);
6. Roboty publiczne 7 858,6 tys. zł, (3,7%);
7. Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy – 3 273,5 tys. zł, (1,5%);
8. Prace społecznie użyteczne – 2 553, 8 tys. zł (1,2%).

2.3. Uczestnicy programów na rzecz promocji zatrudnienia (formy aktywizacji) w 2009r.

W województwie pomorskim w 2009 roku programami na rzecz promocji zatrudnienia objęte były dwie kategorie osób zarejestrowanych w PUP: osoby bezrobotne i osoby poszukujące pracy. Uczestnictwo większości tych osób, finansowane jest ze środków FP. Jedynie osoby niepełnosprawne zarejestrowane jako poszukujące pracy nie pozostające w zatrudnieniu, aktywizowane m.in. poprzez szkolenia, staże, prace interwencyjne oraz przygotowanie zawodowe w miejscu pracy finansowane są z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON).

Wymienione poniżej programy ukończyło **36 245** osób bezrobotnych tj. o 6% mniej niż w 2008 r., kiedy to programy ukończyło 38 265 osób. Liczba osób, które ukończyły poszczególne programy:

1. Szkolenia - 12 250 osób, (w 2008 r. - 12 560 osób);
2. Staże – 7 474 osoby, (w 2008 r. - 6 585 osób);
3. Prace społecznie użyteczne - 4 669 osób, (w 2008 r. - 4 582 osób);
4. Prace interwencyjne – 3 232 osoby, (w 2008 r. - 4 415 osób);
5. Udzielanie środków na podjęcie działalności gospodarczej – działalność podjęło 3 738 osób, (w 2008 r. - 3 346 osób);
6. Refundowanie wyposażenia i doposażenia stanowisk pracy, na stanowiskach zatrudniono 2 686 osób (w 2008 r. – 2 910 osób);
7. Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy - 836 osób, (w 2008 r. - 2 348 osób);
8. Roboty publiczne - 1 360 osób, (w 2008 r. - 1 519 osób).

Struktura wydatków FP w roku 2009 charakteryzuje się przewagą wydatków na formy aktywizacji zorientowane popytowo (tzw. zatrudnienie subsydiowane) nad formami zorientowanymi podażowo (szkolenia, staże, przygotowanie zawodowe).

Eksperti rekomendują sukcesywne zwiększanie w kolejnych latach udziału wydatków zorientowanych podażowo i ograniczanie subwencjonowania zatrudnienia bezrobotnych². Taki kierunek gospodarowania środkami FP ma umożliwić wdrożenie modelu flexicurity w ramach krajowej polityki rynku pracy. Należy jednak zauważyć, że w realiach spowolnienia gospodarczego i pogarszania się sytuacji na rynku pracy w regionie, z jakim mieliśmy do czynienia w roku 2009, koncentrowanie działań przez powiatowe urzędy pracy na uruchamianiu jak największej liczby miejsc pracy ze środków FP było uzasadnione i konieczne.

2.4. Wydatki i efektywność zatrudnieniowa realizowanych programów w 2009 r.

• Środki na podjęcie działalności gospodarczej

W 2009 r. wydatki poniesione na podjęcie działalności gospodarczej wyniosły **64 085,9 tys. zł** i w stosunku do roku 2008 wzrosły o 18 561,5 tys. zł, tj. o 40,8% (w 2008 r. – 45 524,4 tys. zł). Środki na podjęcie działalności gospodarczej stanowiły **30,3%** ogólnych wydatków na programy na rzecz promocji zatrudnienia (w 2008 r. – 25,4%).

W 2009 r. 3 738 osób bezrobotnych zostało wyłączonych z ewidencji bezrobotnych z powodu podjęcia działalności gospodarczej (w 2008 r. – 3 346 osób). Najwięcej osób podjęło działalność gospodarczą wśród bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Gdańsku (600 osób), najmniej w PUP w Sztumie (47 osób).

Średnia kwota przypadająca na 1 dotację w województwie wynosiła 17 144,4 zł (w 2008 r. – 13 605,6 zł), najwyższa kwota wynosiła - 18 536,1 zł, najniższa – 14 692,9 zł.

W Gdańsku poniesiono największe w województwie pomorskim wydatki na podjęcie działalności gospodarczej – 9 332,8 tys. zł oraz wyłączono największą liczbę osób z ewidencji z powodu podjęcia działalności gospodarczej – 600 osób.

Najmniejsze wydatki na podjęcie działalności gospodarczej poniesiono natomiast w Sztumie – 836,2 tys. zł

² „Flexicurity w Polsce diagnoza i rekomendacje raport końcowy z badań” - opracowanie na zlecenie MPiPS

oraz wyłączono najmniejszą liczbę osób z ewidencji z powodu podjęcia działalności gospodarczej – 47 osób.

Wśród omawianych programów aktywizacyjnych, środki na podjęcie działalności gospodarczej, z uwagi na koszty, są najdroższym programem, ale jednocześnie charakteryzują się wysoką efektywnością zatrudnieniową. W obowiązującej oficjalnej statystyce przyjmuje się, że efektywność tego programu wynosi 100% (tj. każda uruchomiona działalność tworzy miejsce pracy przynajmniej przez okres roku od udzielenia dotacji). Na podstawie pogłębionych badań ewaluacyjnych przeprowadzonych przez WUP w Gdańsku dotyczących długotrwałych efektów oddziaływania tego instrumentu (tj. w aspekcie 2-3 lat od udzielenia dotacji) ustalono, iż ok. 50% utworzonych w ten sposób firm nadal funkcjonuje. Oszacowano, iż w wyniku uruchomienia w latach 2005 – 2006 4180 podmiotów gospodarczych, w roku 2009 stałe zatrudnienie uzyskało co najmniej 4340 osób a kolejne 4350 osób uzupełniło dochód poprzez czasowe zatrudnienie³.

Popularność tej formy aktywizacji może także wynikać z faktu, iż jest ona niejednokrotnie jedyną możliwością zatrudnienia dla osób bezrobotnych znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy. Dotyczy to zwłaszcza osób po 45 roku życia, które są nadal niechętnie zatrudniane przez pracodawców. Potwierdziły to wyniki badań (dotyczących zatrudniania osób w wieku 45+ w województwie pomorskim), przeprowadzonych przez WUP w Gdańsku w 2009 r., które wykazały m. in. bardzo wysoki udział osób powyżej 45 roku życia wśród zakładających własne firmy⁴.

• Staże

W 2009 r. kwota wydatków poniesiona na stypendia za okres stażu wynosiła **48 979,0 zł** i wzrosła o 9 274,5 tys. zł, tj. o 23,4% (w 2008 r. wynosiła 39 704,5 tys. zł). Staże stanowiły **23,2%** ogólnych wydatków na programy na rzecz promocji zatrudnienia (w 2008 r. – 22,1%).

W 2009 r. staż rozpoczęło 8 331 osób, z tego: 8 309 osób bezrobotnych, 22 osoby poszukujących pracy. Wszystkie 22 osoby poszukujące pracy rozpoczynające staż były zarejestrowane jako niepełnosprawne nie pozostających w zatrudnieniu - finansowane z PFRON.

Staż ukończyło 7 494 osoby, z tego: 7 474 osoby bezrobotne, 20 osób poszukujących pracy niepełnosprawnych nie pozostających w zatrudnieniu.

Zatrudnienie w trakcie lub po stażu podjęło 3 755 osób, z tego: 3 753 osoby bezrobotne, 2 poszukujące pracy niepełnosprawne nie pozostające w zatrudnieniu.

Staże były drugą, pod względem liczby uczestników formą wsparcia realizowaną w województwie pomorskim. W 6 powiatach staże znajdowały się na pierwszym miejscu, jako najpopularniejsza forma aktywizacji. W 2009 r. zainteresowanie pracodawców tą formą pomocy znacznie wzrosło, co może wynikać z potrzeby ograniczenia kosztów pracy w firmach. Przyjęcie osoby na staż nie angażuje bowiem zasobów finansowych po stronie pracodawcy.

• Refundacja kosztów wyposażenia i doposażenia stanowisk pracy

Wydatki poniesione na refundację podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego wynosiły **34 078,7 tys. zł** i wzrosły o 6 135,0 tys. zł, tj. o 22,0% (w 2008 r. – 27 943,7 tys. zł). Środki na refundację kosztów na wyposażenie i doposażenie stanowiska pracy stanowiły **16,1%** ogólnych wydatków na programy na rzecz promocji zatrudnienia (w 2008 r. – 15,6%).

W 2009 r. 2 686 osób bezrobotnych zostało wyłączonych z ewidencji z powodu podjęcia pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego (w 2008 r. - 2 910 osób).

Najwięcej osób podjęło pracę w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego w PUP w Chojnicach (466 osób), najmniej w PUP w Gdyni (18 osób).

Średnia wysokość refundacji przypadająca na 1 nowe miejsce pracy w 2009 r. wynosiła w województwie 12 687,5 zł (w 2008 r. – 9 602,6 zł), najwyższa kwota wynosiła - 18 083,3 zł, najniższa – 9 645,9 zł.

W Chojnicach poniesiono największe w województwie pomorskim wydatki na refundację kosztów na wyposażenie i doposażenie stanowisk pracy – 5 535,6 tys. zł oraz wyłączono największą liczbę osób z ewidencji z powodu uczestnictwa w tym programie – 466 osób.

Najmniejsze wydatki poniesiono natomiast w Gdyni – 325,5 tys. zł oraz wyłączono najmniejszą liczbę osób z ewidencji z powodu uczestnictwa w tym programie – 18 osób.

Efektywność zatrudnieniową wyposażenia i doposażenia stanowisk pracy przyjmuje się jako 100,0%.

³ „Badanie podmiotów gospodarczych z terenu województwa pomorskiego założonych przez osoby bezrobotne, którym przyznano w latach 2005-2006 z Funduszu Pracy jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej - opracowanie na zlecenie WUP w Gdańsku

⁴ „Szanse i bariery zatrudnienia osób w wieku 45+ w województwie pomorskim” - opracowanie na zlecenie WUP w Gdańsku

- **Szkolenia**

W 2009 r. wydatki z FP poniesione na szkolenia wyniosły **32 923,5 tys. zł** i w stosunku do roku 2008 wzrosły o 7 390,4 tys. zł, tj. o 28,9% (w 2008 r. – 25 533,1 tys. zł). Szkolenia stanowiły **15,6%** ogólnych wydatków na programy na rzecz promocji zatrudnienia (w 2008 r. – 14,2%). W 2009 r. szkolenia rozpoczęło 12 546 osób, z tego: 12 487 osób bezrobotnych, 59 osób poszukujących pracy. Wśród poszukujących pracy rozpoczęło szkolenia 31 osób niepełnosprawnych nie pozostających w zatrudnieniu finansowanych z PFRON.

Szkolenia ukończyło 12 277 osób, z tego: 12 209 osób bezrobotnych, 68 osób poszukujących pracy, w tym 27 osób niepełnosprawnych nie pozostających w zatrudnieniu.

Zatrudnienie w trakcie lub po szkoleniu podjęło 4 569 osób, z tego: 4 564 osoby bezrobotne, 5 poszukujących pracy, w tym 2 niepełnosprawne nie pozostające w zatrudnieniu.

Szkolenia były najpopularniejszą formą wsparcia w województwie pomorskim. W 11 powiatach zaktywizowano w ten sposób najwięcej osób bezrobotnych, natomiast w pozostałych 6 powiatach dominowały staże.

- **Prace interwencyjne**

W 2009 r. wydatki poniesione na prace interwencyjne wyniosły **13 722,5 tys. zł** i w stosunku do roku 2008 spadły o 3 310,9 tys. zł, tj. o 19,4% (w 2008 r. – 17 033,4 tys. zł). Prace interwencyjne stanowiły **6,5%** ogólnych wydatków na programy na rzecz promocji zatrudnienia (w 2008 r. – 9,5%)

W 2009 r. prace interwencyjne rozpoczęło 3 341 osób, z tego: 3 336 osób bezrobotnych i 5 osób poszukujących pracy niepełnosprawnych nie pozostających w zatrudnieniu finansowanych z PFRON (w roku 2008 rozpoczęło prace interwencyjne 3 773 osoby ogółem, 3 745 osób bezrobotnych, poszukujących pracy niepełnosprawnych nie pozostających w zatrudnieniu – 28 osób).

Prace interwencyjne ukończyło 3 247 osób, z tego: 3 232 osoby bezrobotne i 15 osób poszukujących pracy niepełnosprawnych nie pozostających w zatrudnieniu (w roku 2008 odpowiednio 4 483, 4 417, 60 osób).

Zatrudnienie w trakcie lub po pracach interwencyjnych podjęło 2 337 osób, z tego: 2 324 osoby bezrobotne i 13 poszukujących pracy niepełnosprawnych nie pozostających w zatrudnieniu (w roku 2008 odpowiednio 3 396, 3 349, 47 osób).

W 2009 r. odnotowano znaczny spadek zainteresowania pracodawców tą formą wsparcia na korzyść staży wymagających znacznie mniejszego wkładu finansowego przez pracodawców.

- **Roboty publiczne**

W 2009 r. wydatki poniesione na roboty publiczne wyniosły **7 858,6 tys. zł** i w stosunku do roku 2008 wzrosły o 1 367,5 tys. zł, tj. o 21,1% (w 2008 r. – 6 491,1 tys. zł). Roboty publiczne stanowiły **3,7%** ogólnych wydatków na programy na rzecz promocji zatrudnienia (w 2008 r. – 3,6%).

W 2009 r. roboty publiczne rozpoczęło 1 385 osób bezrobotnych, zakończyło 1 360, a zatrudnienie w trakcie lub po zakończeniu programu podjęły 672 osoby (w roku 2008 odpowiednio: 1 413, 1 519, 834 osoby bezrobotne).

W 2009 r. nie wszystkie PUP aktywizowały bezrobotnych poprzez uczestnictwo w robotach publicznych. Bezrobotni z PUP w: Gdyni, Kartuzach, Lęborku, Pucku i Wejherowie nie uczestniczyli w robotach publicznych, natomiast w powiecie człuchowskim 25 osób rozpoczęło udział w programie, ale żadna osoba nie zakończyła go w 2009 r.

Województwo pomorskie wyróżnia się na tle kraju najmniejszą liczbą osób bezrobotnych zaktywizowanych w ramach tej formy wsparcia.

- **Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy**

W 2009 r. wydatki poniesione na stypendia za okres przygotowania zawodowego w miejscu pracy wyniosły **3 273,5 tys. zł** i spadły o 8 275,1 tys. zł, tj. o 71,7% (w 2008r. – 11 548,6 tys. zł). Stanowiły one **1,5%** ogólnych wydatków na programy na rzecz promocji zatrudnienia (w 2008 r. – 6,4%).

W 2009 r. przygotowanie zawodowe w miejscu pracy rozpoczęło 175 osób bezrobotnych.

Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy ukończyło 838 osób, z tego: 836 osób bezrobotnych, 2 osoby poszukujące pracy niepełnosprawne nie pozostające w zatrudnieniu.

Zatrudnienie w trakcie lub po przygotowaniu zawodowym w miejscu pracy podjęło 449 osób, z tego: 447 osób bezrobotnych, 2 poszukujące pracy niepełnosprawne nie pozostające w zatrudnieniu.

Rok 2009 był ostatnim rokiem stosowania tej formy wsparcia, gdyż po wprowadzeniu nowelizacji ustawy o promocji zatrudnienia instrument ten uległ przekształceniu w przygotowanie zawodowe dorosłych.

- **Prace społecznie użyteczne**

W 2009 r. wydatki poniesione na prace społecznie użyteczne wyniosły **2 553,8 tys. zł** i w stosunku do roku 2008 wzrosły o 286,4 tys. zł, tj. o 12,6% (w 2008 r. – 2 267,4 tys. zł). Prace społecznie użyteczne stanowiły **1,2%** ogólnych wydatków na programy na rzecz promocji zatrudnienia (w 2008 r. – 1,3%).

W 2009 r. prace społecznie użyteczne rozpoczęło 4 639 osób bezrobotnych (w roku 2008 odpowiednio – 4 782 osoby).

Prace społecznie użyteczne ukończyło 4 669 osób bezrobotnych (w roku 2008 – 4 461 osób).

Prace społecznie użyteczne należały do najpopularniejszych form aktywizacji osób bezrobotnych i plasowały się na trzecim miejscu po szkoleniach i stażach. Wynika to z faktu, iż samorządy zaczęły częściej korzystać z tej formy nie tylko w przypadku organizowania prostych prac fizycznych (jako substytutu robót publicznych), lecz również w przypadku wsparcia działań ośrodków opieki społecznej.

3. Dodatkowe informacje na temat wydatkowania i efektywności środków FP w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL) i programów regionalnych.

3.1. Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

W 2009 r. w ramach PO KL realizowane było Działanie 6.1. - Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie.

Poddziałanie 6.1.3 Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych

Celem Poddziałania jest podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób pozostających bez zatrudnienia oraz stworzenie warunków dla rozwoju aktywności zawodowej w regionie.

Poddziałanie realizowane jest poprzez projekty systemowe PUP.

W ramach projektów systemowych mogą być finansowane instrumenty i usługi zdefiniowane w ustawie o promocji zatrudnienia związane z realizacją następujących form wsparcia: szkolenia prowadzące do podniesienia, uzupełnienia bądź zmiany kwalifikacji zawodowych, staże, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy, prace interwencyjne, doposażenie lub wyposażenie stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego w ramach prac interwencyjnych, przyznanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, w tym pomoc prawna, konsultacje i doradztwo związane z podjęciem działalności gospodarczej.

Beneficjenci Ostateczni: osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP w tym w szczególności osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, wymienione w art. 49 ustawy o promocji zatrudnienia tj. osoby bezrobotne do 25 roku życia; bezrobotni długotrwale albo po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego albo kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka; bezrobotni powyżej 50 roku życia; bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego; bezrobotni samotnie wychowujący, co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia; bezrobotni, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia; bezrobotni niepełnosprawni.

Liczba uczestników, którzy ukończyli udział w projektach w Poddziałaniu 6.1.3 w roku 2009 – 9 233 osób.

Wydatki z FP: 54 999, 8 tys. zł

3.2. Programy regionalne

W 2009 r. ze środków FP będących w dyspozycji samorządu województwa pomorskiego oraz przy wsparciu ze środków rezerwy MPiPS realizowanych były **2 programy regionalne** ukierunkowane na rozwiązywanie problemów wynikających ze specyfiki i uwarunkowań regionalnego rynku pracy województwa pomorskiego.

Łącznie w programach regionalnych inicjowanych przez samorząd województwa (Gryf, Przedsiębiorczy Pomorzanie) **udział wzięło** 1 440 osób bezrobotnych.

Zatrudnienie po zakończeniu programów uzyskało 1 013 osób.

Efektywność zatrudnieniowa programów wyniosła 72 %.

- **Program Regionalny „Przedsiębiorczy Pomorzanie”**

Celem Programu była aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w województwie pomorskim poprzez wspieranie samozatrudnienia i tworzenia nowych miejsc pracy w sektorze MŚP oraz promocję przedsiębiorczości i samozatrudnienia na rzecz osób bezrobotnych. Program adresowany jest do osób zamierzających podjąć samozatrudnienie oraz osób, dla których tworzone były z FP nowe miejsca pracy w sektorze MŚP.

Koordynatorem Programu był WUP w Gdańsku. Realizatorami Programu były PUP. Realizację Programu zaplanowano na lata 2007-2009 w oparciu o dwa obszary: samozatrudnienie osób bezrobotnych i tworzenie nowych miejsc pracy dla osób bezrobotnych w sektorze MŚP.

Beneficjenci: osoby bezrobotne zamierzające podjąć samozatrudnienie, osoby dla których zostaną utworzone nowe miejsca pracy w sektorze MŚP.

Liczba uczestników Programu: w roku 2009 - 787 osób

Efektywność zatrudnieniowa: 98 %

Wydatki z FP: 12 806,59 tys. zł (w tym 39,11 tys. zł - wkład PUP)

- **Wojewódzki Program Wspierający Rozwój Gospodarczy i Tworzenie Miejsc Pracy w Oparciu o Wykorzystanie Tradycji i Zasobów Przyrodniczych Regionu – GRYF**

Celem Programu było wspieranie aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i tworzenie miejsc pracy w oparciu o kulturowe, przyrodnicze i geograficzne zasoby regionu, a także umacnianie idei regionalizmu.

Koordynatorem Programu był WUP w Gdańsku, natomiast realizatorami PUP województwa pomorskiego wraz z organizacjami pozarządowymi, innymi organizacjami i instytucjami rynku pracy oraz pracodawcami.

Program był realizowany od 2003 roku w oparciu o trzy obszary: 1) tradycję regionalną – działania umożliwiające rozwój usług związanych ze specyfiką regionalną, 2) turystykę – działania powodujące rozwój usług w zakresie obsługi instytucjonalnej turystyki, hotelarstwa i turystyki wiejskiej, 3) ochronę środowiska – działania umożliwiające ochronę przyrodniczych zasobów regionu.

Działania w obszarach realizowane były poprzez: edukację regionalną ochronę środowiska; wspieranie przedsiębiorczości; promocję zatrudnienia; aktywizację zawodową osób powyżej 50 roku życia; wspieranie przedsięwzięć ukierunkowanych na wzmocnienie potencjału regionalnego.

Beneficjenci: osoby bezrobotne, a w szczególności: osoby zamieszkujące obszary wiejskie i małe miasteczka; osoby powyżej 50 roku życia, młodzież do 25 r. życia oraz absolwenci szkół wyższych do 27 roku życia.

Liczba uczestników Programu: w roku 2009 - 653 osoby

Efektywność zatrudnieniowa: 40 %

Wydatki z FP: 3996,1 tys. zł (w tym 394,5 tys. zł - wkład PUP)

W niniejszym opracowaniu wykorzystano dane ze sprawozdań: MPiPS-02 - o przychodach i wydatkach FP, MPiPS-01 - o rynku pracy, Załącznik nr 6 do sprawozdania MPiPS-01 - Aktywne programy rynku pracy.

Analiza nie obejmuje przygotowania zawodowego dorosłych. Realizację tej formy aktywizacji rozpoczęto od dnia 1 lutego 2009 r. a obowiązująca statystyka nie zawiera wyodrębnionych danych umożliwiających ustalenie jej efektywności

W przypadku aktywizacji osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP, jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu w takich programach jak szkolenia, staże, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy oraz prace interwencyjne, wydatki ponoszone są z PFRON.

PODSUMOWANIE

W 2009 r. odnotowano niekorzystne zmiany w strukturze wydatków zrealizowanych przez urzędy pracy w województwie pomorskim w porównaniu do roku poprzedniego. Zmniejszył się udział wydatków przeznaczonych na programy na rzecz promocji zatrudnienia (z 56,9% w 2008 r. do 51,7% w 2009 r.) a zwiększył udział wydatków na zasiłki dla bezrobotnych (z 36,8% w 2008 r. do 43,0% w 2009 r.). Jednocześnie należy podkreślić znaczny wzrost kwot wydatków przeznaczonych na programy na rzecz promocji zatrudnienia jak i na zasiłki dla osób bezrobotnych.

Główną przyczyną zmian w strukturze wydatków było pogorszenie sytuacji gospodarczej w kraju i w regionie, co miało negatywny wpływ na pomorski rynek pracy. Wzrost bezrobocia o 32,5 tys. osób (o 47,9%) w ciągu roku wpłynął zarówno na wielkość wydatków na zasiłki dla osób bezrobotnych, jak i na programy aktywizujące napływających do rejestru osób bezrobotnych.

W 2009 roku do dyspozycji PUP województwa pomorskiego przeznaczono zwiększoną o 17% (w stosunku do roku 2008) kwotę środków FP na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej. Środki te pozwoliły objąć aktywizacją zawodową nieznacznie mniejszą tj. o 3pkt. % liczbę osób bezrobotnych, na co wpływ miała nowelizacja ustawy o promocji zatrudnienia zwiększająca (w porównaniu do roku 2008) jednostkowe kwoty wsparcia osób bezrobotnych w części instrumentów rynku pracy takich jak: stypendia, dofinansowanie wyposażenia miejsca pracy czy podjęcia działalności gospodarczej. Nowelizacja umożliwiła również objęcie finansowym wsparciem z FP także niektórych kategorii osób poszukujących pracy, które dotychczas nie miały takiej możliwości. Przełożyło się to na spadek efektywności zatrudnieniowej w stosunku do lat ubiegłych i towarzyszący temu wzrost przeciętnego kosztu aktywizacji w ramach programów.

Najpopularniejszymi formami wsparcia w województwie pomorskim były szkolenia i staże, natomiast najbardziej kosztowną formą aktywizacji było udzielanie dotacji na podjęcie działalności gospodarczej. Przy czym przeprowadzone badania ewaluacyjne potwierdziły skuteczność i trwałość rezultatów zatrudnieniowych uzyskiwanych dzięki stosowaniu wsparcia dla bezrobotnych w formie dotacji.

Większość PUP działających na terenie województwa pomorskiego uzyskała wskaźniki efektywności zatrudnieniowej powyżej średniej krajowej wynoszącej 53,2 %. Wartości poniżej średniej ogólnopolskiej odnotowano głównie w urzędach operujących na lokalnych rynkach pracy, które w największym stopniu zostały dotknięte problemem związanym ograniczeniem zatrudnienia w przemyśle tj. na terenie miast.: Gdańska i Gdyni oraz w powiatach: starogardzkim, tczewskim oraz wejherowskim.

O wysokiej racjonalności gospodarowania środkami FP przez PUP w województwie pomorskim świadczy stosunkowo niski średni koszty ponownego zatrudnienia na osobę tj. 10 463,24, który dla porównania w skali kraju wynosi 11 589,81 tys. zł. Pomimo niekorzystnej sytuacji na rynku pracy województwo pomorskie nadal pozostaje wśród kilku województw osiągających najwyższą efektywność.

Programy stosowane w województwie pomorskim przez PUP były wspierane poprzez programy regionalne finansowane ze środków FP w dyspozycji samorządu województwa oraz programy EFS.

Podstawowe liczby, kwoty i wskaźniki dotyczące programów na rzecz promocji zatrudnienia w województwie pomorskim w roku 2009 r.

Lp.	Forma aktywizacji/program	efektywność zatrudnieniowa programu w %	przeciętny koszt programu na jedną osobę w zł	o bezrobotne które rozpoczęły uczestnictwo w programie		wydatki na program	
				osób	w %	w tys. zł	w %
1	Szkolenia	37,4%	2 630,7	12 487	34,0%	32 923,5	15,6%
2	Stypendia i składki na ubezpieczenia społeczne, w tym:					52 446,1	24,8%
	Staż	50,2%	5 894,7	8 309	22,6%	48 979,0	23,2%
	Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy	53,5%	18 705,7	175	0,5%	3 273,5	1,5%
3	Prace interwencyjne	71,9%	4 113,5	3 336	9,1%	13 722,5	6,5%
4	Roboty publiczne	49,4%	5 674,1	1 385	3,8%	7 858,6	3,7%
5	Prace społecznie użyteczne	49,6%	550,5	4 639	12,6%	2 553,8	1,2%
6	Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	100,0%	17 144,4	3 738	10,2%	64 085,9	30,3%
7	Wyposażenie i doposażenie stanowisk pracy	100,0%	12 687,5	2 686	7,3%	34 078,7	16,1%
8	Koszty przejazdu, zakwaterowania i żywienia	-	-	-	-	2 779,7	1,3%
9	Pozostałe programy	-	-	-	-	960,1	0,5%
Ogółem województwo		56,6%	5 640,5	36 755		211 408,9	

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS - 02